

АНДРУХОВИЧ ЮРІЙ

(народився 1960 року)

Народився ум. Станіславі (нині Івано-Франківськ). Закінчив редакторське відділення Українського поліграфічного інституту у Львові (1982), Вищі літературні курси при Літературному інституті в Москві (1991), аспірантуру інституту літератури НАН України. Працював газетярем, деякий час очолював відділ поезії івано-франківського часопису "Перевал" (1991 - 1995). Був співредактором часопису "Четвер" (1991 - 1996). Мешкає у Івано-Франківську.

Поет, прозаїк, есеїст. У 1985 р. разом із О. Ірванцем та В. Небораком заснував літературне угруповання "Бурлеск- Балаган - Буфонада" (Бу-Ба-Бу), Автор поетичних збірок "Небо і площі" (1985), "Серед-міста" (1989), "Екзотичні птахи і рослини" (1991), прозових творів: "Зліва, де серце" (цикл оповідань, 1989), романів "Рекреації" (1992), "Московіада" (1993), "Перверзія" (1996), численних публікацій в періодичних та антологічних виданнях.

Визначальний напрям творчості Андруховича - постмодернізм, для якого характерне руйнування ілюзій, еkleктика (змішування світоглядних ідей, поглядів, стилів), потяг до архаїки, колективного підсвідомого, ігровий стиль, інтертекстуальність тощо.

Юрій Андрухович як класик "актуальної" української літератури

У сучасній українській постмодерній літературі можна назвати кількох авторів, що не тільки пишуть для "втаємничених", але й здобули прихильність значної читацької аудиторії як в Україні, так і за її межами. У цьому ряду буде й ім'я Юрія Андруховича, відомого поета, прозаїка, есеїста, без перебільшення сучасного класика. Він розпочав свою діяльність у складі поетичного гуртка "Бу-ба-бу", назва якого розшифровується як абревіація слів "бурлеск", "балаган" і "буфонада". У 1985 році побачила світ поетична збірка Юрія Андруховича "Небо і площі", а в 1989 - "Середмістя". Наступна збірка поезій виходить у 1990 році під назвою "Екзотичні птахи і рослини". Почавши як поет, Юрій Андрухович згодом звернувся до такого епічного жанру, як роман. Він автор своєї трилогії: "Рекреації" (1992), "Московіада" (1993), "Перверзія" (1996). Крім оригінального авторського погляду на світ і людей, їх об'єднує коло піднятих проблем і спільні герої.

Творчість Юрія Андруховича - найяскравіший прояв постмодернізму в українській літературі. Як і західні письменники-постмодерністи, у своїх романах він широко використовує інтертекстуальність, так званий "текст у тексті". Автор "прочитує" традиційні образи та сюжети, твори попередників, своєрідно переосмислюючи їх. Герої його романів живуть у світі, просякнутому культурними реаліями. Так, персонажі "Рекреацій" порівнюються з письменниками "розстріляного відродження", а сюжет роману "Перверзія" з постійними блуканнями головного героя навіяно епічними творами, в основі яких лежить мотив подорожі, - "Іліадою" Гомера та "Енеїдою" Вергілія. Характерне також і часте вживання біблійних мотивів та образів, які поєднуються з античними. Наприклад, герої "Перверзії" співвідносяться або з міфологічними (Ада - німфа, дріада, Янус Марія Різенбокк - дволикий Янус, сатир), або з біблійними особами (Ада - Саломея, Стах через образ риби асоціюється з Ісусом Христом). Відбувається характерне для постмодернізму змішування дійсності та фантастики, простір міфологізується, що підтверджує і наявна в "Перверзії" фінальна сцена перетворення

героїв на казкових істот. Зривання масок, що приховували справжню суть персонажів, нагадує подібний мотив у романі "Майстер і Маргарита" М. Булгакова.

Завдяки символізації тексту, використанню численних алюзій, ремінісценцій та інколи навіть прямих цитат, які є неодмінною рисою постмодерного твору, автором досягається символічна багатозначність тексту. Юрій Андрухович намагається позбутися будь-якої єдино правильної точки зору. Письменник відмовляється від претензії створити об'єктивну модель світу, подаючи натомість безліч її версій. Окремі частини (особливо це характерно для "Перверзії") об'єднуються за принципом колажу, не створюючи структурної єдності. Картина світу розпадається на безліч уламків. Митець передає характерне для сучасного світогляду відчуття абсурдності, нереальності буття. Стираються межі між реальністю та ілюзією. Твори Андруховича перебувають у річищі сучасних філософських та естетичних пошуків. Так, у "Рекреаціях" іронічно обігрується актуальна зараз проблема духовного воскресіння нації, а в "Перверзії" осмислюється кризове становище усього сучасного світу і можливі шляхи виходу із цього світоглядного кута. Характерною для усіх творів письменника є проблема пошуку людиною власної самоідентичності, втраченої в абсурдному світі.

Письменник першим в українській літературі дав взірець популярної зараз карнавальної прози, якій притаманне жанрове та стильове багатоманіття, рівноправність "високого" та "низького" у творі. Андрухович імітує різні літературні стилі: бароко, магічний реалізм, український бурлеск і травестію, маньєризм тощо. Так, впливи бароко виявляються у прагненні до карнавалізації, театралізації дійсності, бурлескно-травестійна поетика - у невідповідності між серйозним значенням викладених подій та їхнім "низьким" оформленням, що викликає комічний ефект.

Іронія стає провідною рисою усіх творів сучасного мистецтва. Юрієм Андруховичем іронічно переосмислюються актуальні проблеми сучасної філософії: фемінізм, питання відносності будь-яких абсолютів, проблема переосмислення усталених цінностей, бачення світу як тексту тощо. Прикладом такого пародійного відтворення є доповіді учасників семінару в романі "Перверзія".

Таким чином, прикметною рисою постмодерних творів є відсутність канонів, обмежень, яка (відсутність) сама стає каноном і дозволяє передати множинність поглядів на світ і неможливість існування будь-яких імперативів, а отже, відчуття абсурдності світу та ірреальності буття.